

Adels-Privilegiernes Ophævelse

Taler
Jacob Hoel

Dato
9 mai 1821

Sted
Stortinget

1 Hr. Præsident!

Som tro Undersaat ønskede jeg at opfylde endog det mindste Vink af vor
erfarne og frihedselskende Konge, der sikkerlig agter og freder om Enhver, fra
5 Trællen i Hytten til Greven i Palladset - men vis om, at den selvstændige Mand
intet udsætter sig for, naar han oprigtig siger Hjertets Mening, sit og Nationens
høie Ønske, vil jeg herved, hvad min Stemme angaaer, yttre Følgende:

I Dag foredrages en Sag, som efter min Formeening sætter os istand til, for første
10 Gang, at vise os som frit og selvstændigt Folk, hvis Pligt det er, strengt at
overholde den Ret, som Constitutionen saa fuldkommen hjemler os. Denne
Sag behandlet paa 2de foregaaende ordentlige Storthinge paa grundlovsmæssig
Maade, hvilke eenstemmigen besluttede Adels-Privilegiernes Ophævelse, er nu
det, hvorom her handles.

15 Det norske Folk, der i lange Sekler saa godt som ingen Adel eller Herrestand har
haft, skulle nu, da vi netop er bleven et frit Folk, tilstæde Adelen(s) Rettigheder,
hvorved saadan Kaste efter al Sandsynlighed i kortere eller længere Tid ville
tiltage som Svampe. Det er visselig de fleste bekjendt hvilke Ulykker Adelen i
20 mange Lande har afstædkommet; man tænke sig kun Fortids Adelsvæsenet i
Polen og flere europæiske Stater, hvorledes der den erhvervende Classe blev sadt
i Slave-Stand, medens den, der intet gad bestille, fortærede Hines Sved og ofte
mishandlede dem endda. Adelsmanden var selv uvidende, og som Følge heraf
tyrannisk. Ingen Underdan torde sige nogen Saadan imod; thi Ret over Hals og
25 Haand havde de ogsaa anmasset sig, og benyttede den maaske alt for ofte.

Disse Mennesker behøvede heller ikke at anstrænge sin Forstand, eller videre
beflitte sig paa Kunskaber og Lærdom, de bleve alligevel løftede paa høie
Ærestrin, og holdt sig der ved ligesaa uvidende Fyrster. Saadant har vel ikke

fundet Sted i vort elskede Norge, og gid vore Efterkommere heller aldrig kom til at opleve slig sand Menneske-Elendighed.

35 Adel - man har meget ondt ved at forklare hvad dette Ord egentlig er, det lod sig maaskee slet ikke udtyde, ifald man ei havde alt for følelige Erfaringer om de forhadte Privilegier og Forrettigheder, som disse fra umindelige Tider have vidst at tilvende sig - at være ædlere end andre Medborgere skal det maaskee betyde; men dette vil neppe nogen troe forholder sig saa i fysisk Forstand; i moralsk Henseende har man ogsaa undertiden lagt Mærke til det Modsatte.

40

Det er da blot en Chimære, en efter min Anskuelsesmaade uhældig og taabelig Menneskepaafindelse! thi Alfaderen har vist ikke skabt os til slig grændseløs Ulighed.

45 Adelskab skal blive alt fornemmere og rarere, jo længere det strækker sig ud i Tiden fra Stamfaderen, - hvilken Modsigelse! Det er neppe værd at anmærke, at den ypperligste Fader ofte faaer en Søn, der duer til ingen Ting; ligesom jeg heller ikke vil gjentage hvad som saa ofte er sagt om mangt et Adels-Diploms Oprindelse, hvor maaskee uværdige, ja endog nederdrægtige Handlinger vare
50 Bevæggrunde for Tyrannen til at adle hans Yndling - hans Kobler! -

Vort ærværdige Fødeland, hvis gamle Stamme i Aarhundreder nød en ikke ubetydelig Frihed, endog under selve Souverainiteten, som mange Lande ikke vare i besiddelse af; dette Lands beboere, forudsadt at vi indrømmede
55 Adelsvældet, vilde da efter min Anskuelsesmaade om kortere eller længere Tid blive Adelsmændenes Hoveribønder og Trælle; hvorved al Selvstændighed, al Frihed, al Kjerlighed for Konge, Land og Arnested vilde være tabt, og kommende Slægter vilde da sluttelig være ligefornøide i hvem der erobrede Landet - thi Slaven har intet Fædreneland, og Intet, som binder ham til Staten.

60

Rygtet har vel sagt os, at en Krig kunde blive en Følge af vor Uvillie mod Adel; men dette har man ingen Grund til at troe: det grændser nær til Umulighed, at nogen af de store Magter skulle paaføre os Krig for nogle faa adelige Familiers Skyld, ja end ydermere for dissers ufødte Afkom. Disse store Magter have jo før
65 erkjendt vor Constitution, hvorledes kan man da troe, at de nu først ville bryde det de den Gang antog? De have erkjendt vor Grundlov, hvori staaer: at ingen personlige eller blandede arvelige Forrettigheder maae tilstaaes nogen for Eftertiden.

Jeg kan saaledes ikke forestille mig, at Krig kan blive nogen Følge af denne vor retfærdige Benægtelse, og om saa var, da skee hvad Forsynet har bestemt over os - Forsynets retfærdige Haand leder aldrig til Undertrykkelse - Krig er desuden intet at frygte for en Nation, som intet har at tabe; thi gaaer vor Selvstændighed forloren, er alt tabt.

Aldrig skal jeg afvige fra Grundlovens Aand - aldrig voterer jeg for at Adelsmagt her i Norge skal undertrykke Landets Børn, som muligens kunde blive Tilfældet. Fra min tidligste Ungdom har al uhjemlet Magt og Herredom været mig forhadet; det er indpræntet i min Natur, det er ufravigeligt fra min Sjel. Nordmandens Sindelag mod sine Konger har været, og er, trofast, som Klipperne vi ere opvoxne iblandt. - Vi, som endnu have beholdt vor Nationalitet, sige uden Frygt vore oprigtige Tanker. - Svig og Falskhed er fremmed for os, og ingensinde troer jeg at vor Konge miskjender det Folk, som frit udtrykker sine Følelser - Han, den blandt alle civiliserede Folkeslag berømte Mand, der selv paa Verdens store Skueplads saa ofte stred mod Fordom, Adelsvælde og Despotisme - han tilgive, at en af hans frie Undersaatter yttre sit - og i Almindelighed det norske Folks store Ønske.

90 Ærede Medrepræsentanter!

Mon Norges Skjæbne skulle være saa haard at denne Dag skulle tilintetgjøre ufødte Slægters Hæld - at Norges Børn i hundrede Leed maaskee skal forbande vort Minde, naar ei engang mindste Støv er tilbage af vore Levninger? - da nyde vi ingen Avancement, da dømme Gud vore Handler.

Jeg voterer altsaa paa, at de 2de foregaaende Storthings Beslutninger nu antages som Lov.

Kilde

Storthings Forhandlinger i Aaret 1821, del II, s. 715-720.

Emner

Adel, Innlegg i Stortinget, Lovgivning

URI

110

115

120

125

130

135

140

145